

Andrzej F. Dziuba

"Kirche in Europa", hrsg. von
Friedrich Kardinal Wetter, Düsseldorf
1989 : [recenzja]

Collectanea Theologica 61/1, 173-174

1991

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

tle omówiono w części III *Chrześcijaństwo oglądane z zewnątrz*, a więc: 1° chrześcijaństwo wśród innych religii i 2° krytyki religii. Czyż nie jest więc czymś dziwnym i zaskakującym, że dopiero ta część, a właściwie większe jej fragmenty zainteresowały wydawcę niemieckiego? Dlaczego jednak ją rozbił, aplikując cały jej tytuł do części V omawianego tomu? — pozostanie to chyba nie wyjaśnioną zagadką.

Ostatnia część tomu składa się z dwóch rozdziałów: A. Abécassis z Bordeaux ukazuje chrześcijaństwo oglądane przez judaizm, a Mohamed Talbi z Tunisu — chrześcijaństwo widziane przez islam. Wydawca niemiecki opuścił opracowanie Mohana Wiljeyarathna o chrześcijaństwie oglądanym przez buddyzm, ale to już nie jest istotne. Można by bowiem śmiało mnożyć tego typu spojrzenia.

Całość dzieła (i tomu) kończy epilog napisany oczywiście przez P. Eichera, którego sam tytuł (*Przyjdź Królestwo Twoje*, z podtytułem w cudzysłowie: „*Suma Ewangelii*”) i treść są poniekąd dalszym ciągiem usprawiedliwienia siebie i książki, zawartego w słowie wstępnym. Pojawia się też wreszcie (podawana w wersji francuskiej przy każdym większym opracowaniu, a tu wciąż nieobecna) bibliografia sporządzona przez Ch. Menza według specjalnego klucza (niezbyt zresztą obszerna, bo mieszcząca się na 15 stronach druku: 505—520), który wyjaśnia układ całości: tom I — Objawienie, Chrystologia (Mesjanizm, Eschatologia, Pneumatologia, Trójca); t. II — Stworzenie, nauka o łasce, etyka (ogólnie, seksualizm, gospodarka, ekologia), teologia wyzwolenia; t. III — Eklezjologia (pochodzenie, struktury Kościoła, sakramenty, służba, ekumenizm), teologia feministyczna, krytyka religii. Lektura całości potwierdza więc w pełni poczynione w odniesieniu do pierwszych dwu tomów zarzuty i prowadzi do nieuniknionego wprost wniosku, iż tzw. *Nowa Summa Teologiczna* nie jest ani tak bardzo „nowa”, ani prawdziwie „teologiczna” i nie jest po prostu „sumą”, ale zbiorem luźnych i niejednokrotnie niezbyt czytelnie zestawionych ze sobą opracowań. Jako taka nie zasługuje z pewnością na polecanie komukolwiek jej lektury, chyba że ten ktoś zechce sięgnąć do poszczególnych artykułów, które należałoby wówczas weryfikować każdorazowo z ich oryginałem francuskim, zasługującym w wielkiej mierze na uznanie i poznanie, choć niekoniecznie na pełny przekład np. na język polski.

ks. Lucjan Balter, Warszawa

Kirche in Europa. Herausgegeben von Friedrich Kardinal WETTER, Düsseldorf 1989, Patmos Verlag, s. 232.

Europa 1992 r. jawi się wobec świata jako nowa jakość gospodarcza, ekonomiczna, kulturalna i polityczna. Zaprogramowane procesy integracyjne nie będą obojętne dla całokształtu życia poszczególnych struktur państwowych, przynajmniej w ich tradycyjnym rozumieniu. Rok 1992 stawia zatem szczególne wyzwania, które trudno obecnie w pełni zaplanować i przewidzieć. Także w sferze życia religijnego, zwłaszcza na płaszczyźnie chrześcijańskiej, procesy te nie będą obojętne.

Publikacja przybliży cykl wykładów wygłoszonych w Paryżu w dniach 9—16 października 1988 r. pod ogólnym tytułem: *Jedność Europy — wyzwanie dla kościołów narodowych Europy*. Wystąpienia zaprezentowali prelegenci z Francji, Hiszpanii, Włoch, Holandii i RFN. Praca ukazała się jako 132 tom serii: *Pisma Akademii Katolickiej w Bawarii* redagowanej przez F. Heinricha.

Po słowie od wydawcy kard. F. Wettera (s. 7—8) zamieszczono teksty osiemnastu referatów: kard. J. M. Lustiger, arcybiskup Paryża: *Duchowy wymiar Europy*; kardynał F. Wetter, arcybiskup Monachium: *O sytuacji wiary w Republice Federalnej Niemiec*; H. Maier z Uniwersytetu Monachij-

skiego: *Chrześcijanin — Kościół — kultura w Niemczech*; D. A. Seeber redaktor naczelny Herder-Korrespondenz z Freiburga Badeńskiego: *Chrześcijananie w polityce i życiu gospodarczym Niemieckiej Republiki Federalnej*; W. Kasper, biskup z Rottenburg-Stuttgart: *O sytuacji teologii katolickiej w Republice Federalnej Niemiec*; W. Kerber z Wydziału Filozoficznego w Monachium: *Aktualne postawienie kwestii społeczno-etycznych w Republice Federalnej Niemiec*; J. Gründel z Uniwersytetu Monachijskiego: *Dyskusyjne pola w teologii moralnej*; J. Blank, nieżyjący profesor teologii biblijnej z Uniwersytetu w Saarbrücken: *Uwagi o odmitologizowaniu wiary*; E. Klinger z Uniwersytetu w Würzburgu: *Lefebvre a rozłam Kościoła*; P. Valadier z Centre Sevres w Paryżu i pracownik Instytutu Studiów Politycznych: *Chrześcijanin, Kościół i kultura we Francji*; J. Dore z Instytutu Katolickiego w Paryżu: *O sytuacji współczesnej teologii we Francji*; H. Madelin, rektor „Centre Sevres” z Paryża: *O sytuacji świeckiego w Kościele francuskim*; J.-Y. Calvez, redaktor naczelny „Études”: *Aktualne postawienie pytań społeczno-etycznych we Francji*; J. Rovani, profesor Sorbony, korespondent Radia Bawarskiego we Francji: *Kościół we Francji. Doświadczenia człowieka świeckiego*; A. Grosser, wykładowca Instytutu Studiów Politycznych w Paryżu i redaktor m.in. „Le Monde”, „La Croix”, „Ouest-France”, „L'Expansion”: *Kościół katolicki i Europa*; M. Marlet, wykładowca w Amsterdamie i Monachium: *O sytuacji Kościoła w Holandii*; B. Sorge, dyrektor Centrum Studiów Społecznych i Politycznych w Palermo: *O sytuacji Kościoła we Włoszech*; J. J. Alemany, profesor Uniwersytetu Comillas w Madrycie: *Rzeczywistość, problemy i nadzieje Kościoła w Hiszpanii*.

Tak przedstawia się zestaw autorów i tytułów referatów. Koncentrują się one wyraźnie na poszczególnych krajach, choć jednocześnie prawie zawsze optują za widzeniem Europy jako zintegrowanego kontynentu. Problemy Kościoła jawią się w tym kontekście jako nie zawsze w pełni uświadomione i nie zawsze rozoznane. Naturalnym jest, iż integracja gospodarcza i polityczna, ta ostatnia do pewnego stopnia, nie odbywają się w próżni.

Kościół w Europie 1992 r. musi znaleźć właściwe sobie miejsce, ono zaś wypracowuje się poprzez wiarygodność i autentyczność ewangelicznej posługi. Uniwersalizm chrześcijaństwa i perspektywa jedności wyznawców Chrystusa wymaga intensywnej pracy. Widzenie europejskości Kościoła nie może, jak wskazują referenci, ograniczać się do sfery formalnej, do postaw hierarchii czy do dyspozycji wynikających z założeń prawa. Idzie bardziej o jedność, która dotyczy wszystkich ludzi, a więc przede wszystkim laikatu. Duchowy wymiar jedności Europy, jak wyraźnie akcentuje kard. J.-M. Lustiger, nie może być zastąpiony jednością polityczną czy ekonomiczną.

Polskiego czytelnika zastanawia, że Europa nadal rozpatrywana jest jako rozdzielona rzeczywistość „wschód — zachód”. Tymczasem Kościół nie może być dzielony, ale przeciwnie, mimo różnorodności warunków, musi spełniać tę samą misję zbawczą. Jego znaczenie jest pozytywne i winno też być ważnym czynnikiem jedności Europy. Nie można zapominać o naukach płynących z przeszłości, bo historia nadal jest nauczycielką życia.

ks. Andrzej F. Dziuba, Warszawa

Gerhard SCHMIDTCHEN, *Sekten und Psychokultur. Reichweite und Attraktivität von Jugendreligionen in der Bundesrepublik Deutschland*, Freiburg im Breisgau 1987, Verlag Herder, s. 124.

W społeczeństwie pluralistycznym granice organizacji społecznych i światopoglądów nie są ściśle określone, szczególnie granice światopoglądów ulegają neutralizacji. W wielu dziedzinach życia zaznaczają się procesy dezorganizacji i emocjonalnej destabilizacji jednostek i grup społecznych. Współczes-